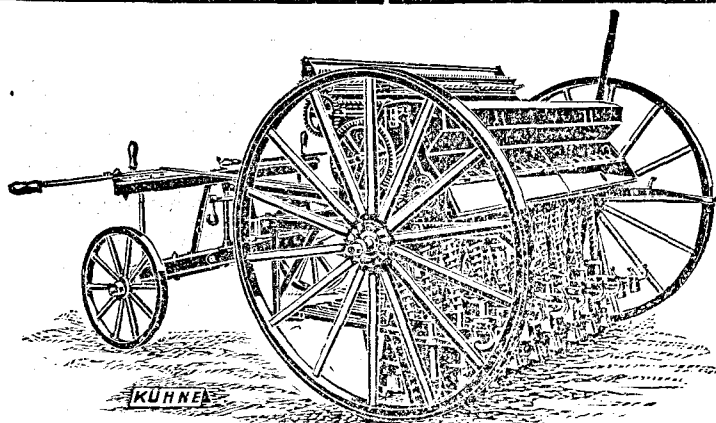
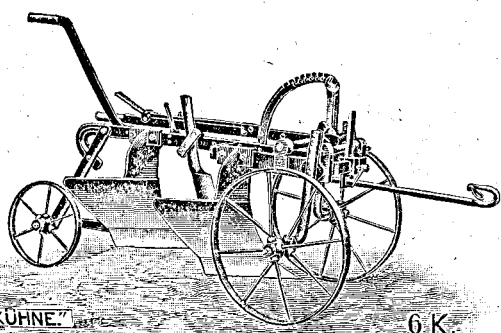

ERDÉLYI GAZDA

„Royal-Drill“

sorbahintő műtrágyaszórógépek,
szabadalm. kanalas „Vera II” sorvetőgépek,
„Mosoni Drill” és „Prima Drill” sorvetőgépek

Láncos műtrágya-
szórógépek.

Kukoricaültető és

salétromszóró taligák elsőrendű kivitelben készülnek

KÜHNE mezőgazdasági gépgyár r.-t.-nál **MOSON**

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57/a.

TAVASZI TALAJMIVELÉSRE:

Ékek, boronák, hengerek, mindennemű porhanyító eszközök, Osborne tárcsásboronák, Kéregtörő henger-
törő hengerboronák, Osborne kaszáló- és aratógépek. Elsőrendű benzínmotoros cséplőkészletek.

Fiókraktárak: Debrecen, Kaposvár, Szabadka, Temesvár

2012

I. H. C. Benzin-Motorok gazdasági üzemek számára a legjobbak

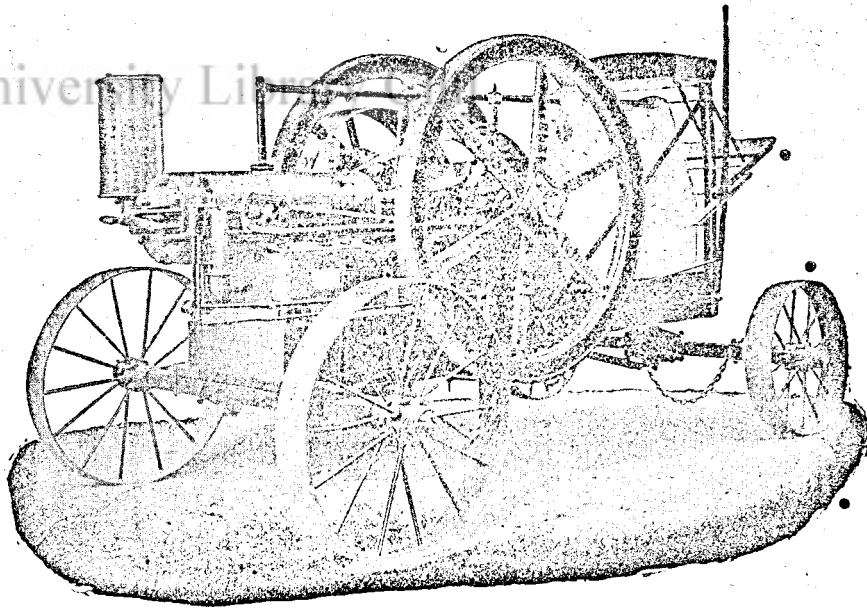
mert szerkezetük oly egyszerű, hogy a kezelést a legegyszerűbb bérésre lehet bízni; mert az alkatrészek cseréléséhez szakértő nem kell; mert kiváló erősen vannak építve és mégis meglepően olcsók; mert üzemük teljesen biztos.

Gyártmányaink:

- 1. H. C. Vertical-Benzinmotorok 2, 3 és 5 tényleges lóerővel (szecskavágó, daráló gép, répavágó, körfűrész, tengerimorzsoló, vízszivattyú stb. stb. hajtására.)
- 1. H. C. Horizontál-Stabil-Benzinmotorok, 4, 6, 8, 10, 12, 15 és 20 tényleges lóerővel, (takarmánykamra, villanytelep, malom, stb. stb. számára.)
- 1. H. C. Horizontál-Benzinlokomobilok 4, 6, 8, 10, 12, 15 és 20 tényleges lóerővel, (cséplőgép, tengeriszártépőgép, tengerimorzsológép stb. stb. számára.)
- 1. H. C. Famous-Vertical Benzinmotorok 2, 3 és 5 tényleges lóerővel, kézikocsira szerelve, (kisebb fajta cséplőgépek számára.)
- 1. H. C. Benzin-Magánjárók (Traktorok) 12, 15, 20, 25 és 45 tényleges lóerővel, (cséplés, vontatás, szántás stb. számára.) 2731

Részletes katalógust és árjegyzéket kívánságra díjmentesen küld:

International Harvester Company of America,
Budapest, V., Váci-ut 98. sz.

Zsákot, Zsineget,

ponyvát, szőlőkötöző fonalat vásároljon a
30 év óta legmegbízhatóbbnak elismert
FISCHER-féle zsák- és ponyvagyárban Budapest,
Nádor-utca 31-33. A Fischer-féle szőlőkötözőfonál
jobb és olcsóbb, mint a raffia. — Pontos, szolid
szolgálat. — Anyakölcshöz Intézet. — Tessék ajánlatot kérni.

2286

Bortermelők!!

Legyetek nagyon óvatosak

a szőlő-oltványok

bevásárlásánál, mivel a kedvezőtlen ve-
getálási időszak következtében majdnem
minden szőlő-oltvány peronosporás és

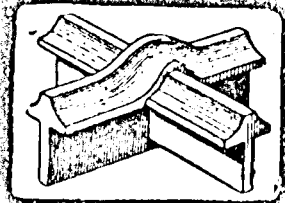
gyengén gyökerezett, míg a mieink
az idén is minden tekintetben ki-
fogástalanul egészségesek, erőtel-
jesek és gazdagon gyökerezettek

Fronius és Theiss

szőlő-oltványtelepesek,

Medgyes (Nagyküküllőmegye.)

Árjegyzék ingyen és bérmentve! 2830

Szab.

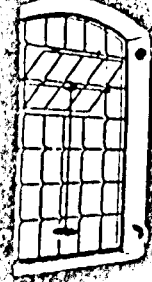
„Köplinger“-rendszerű Idomvasablakok

a legjobbak és a legolcsóbbak.

Egyedüli gyártója — ismeretessel és költségvetéssel álltalanul szolgál

vasszerkezeti és idomvasablakgyártás. Tel.: 2232

Leptér János Budapest, X., Asztalos Sándor-ut 16.

A modern tengeritermelés óriási haladása!

Az „Avery“ amerikai négyzetbe ültetőgépek használata által érhető el, amelyek már hazánkban is behozották, hogy az egyedüli absolute megbízható négyzetbeültető gépek.

Egyszerű szerkezet, szilárd kivitelénél fogva minden más gyártmányt felülmúl.

„Avery“ Junior Planter, mint négyzetbe ültető.

„Avery“ Junior fogatoskapálók, valamint

„Weeder“ egytetemes gyomirtógépek a legjobban beváltak.

Egyszerűbb és olcsóbb üzem mellett feltétlen nagyobb és biztos eredmény érhető el.

Ezer referencia.

Ezer referencia.

Ezer referencia.

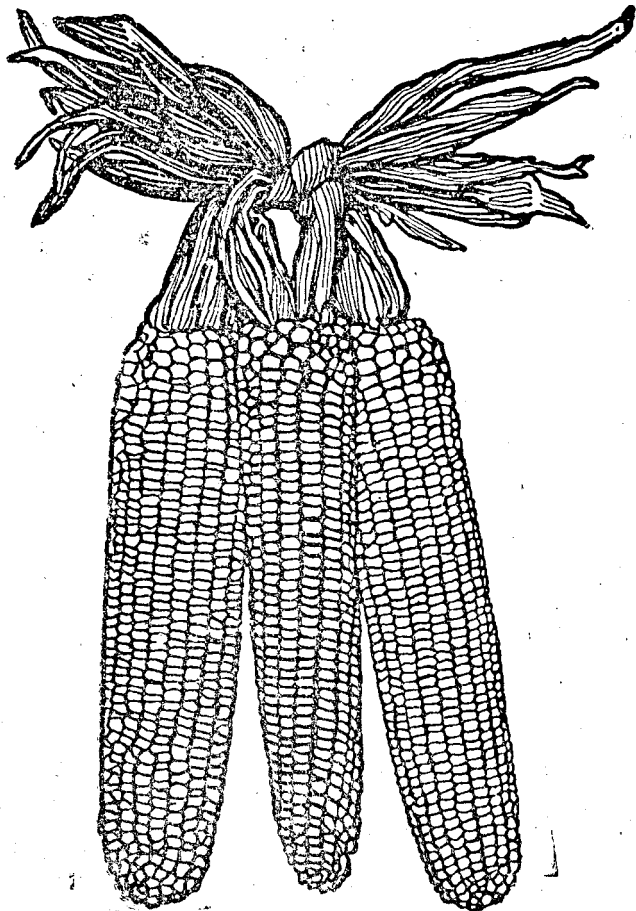
Bővebb értesítéssel szolgál:

Bächer Rudolf

Magyarországi vezérképviselő: Szücs Zsigmond.

2902

Állandó mezőgazdasági géskiállítás!

A termés fokozására importálunk

„Illinois champion“

eredeti amerikai feltétlen csiraképes, bőtermésű és korán-erő vetőtengerit és birjuk az

egyedelárusítási jogot a „Magyar vetőmagvakat nemesítő társaság“

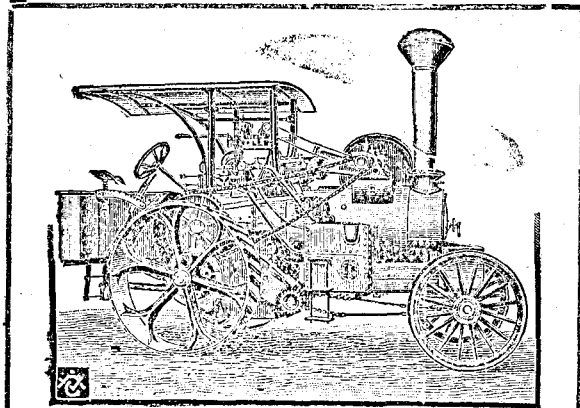
gömbölyűszínű, sárga, korán-erő és bőtermésű nemesített bánátl kukoricára.

Bővebb értesítéssel szolgál:

— Melichár Ferenc

Budapest, VI., Teréz-körút 26.

Az állami gépgyár gyártmányai:

Utmozdonyok

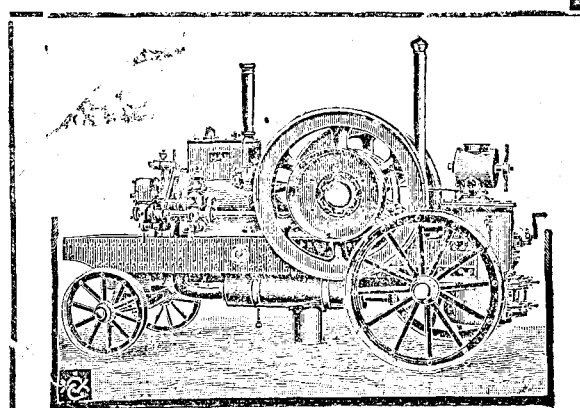
14 légkönyomásra, compound rendszer szerint szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre! Gazdaságos üzem! Gözcséplőgépek hajtására, tehervontásra és utánuk akasztott ekével való szántásra alkalmasak.

Acélkeretű golyós-csapágyas cséplőgépek.

Csekély hajtóerőszükséglet! Csekély kenőanyag-fogyasztás! Tengelykopás kizárva! Nagy teljesítő képesség!

Szivógázlokomobilok

Újdonság! Rendkívül olcsó üzem! Szabadalom! Zajtalan működés! Könnyű kezelés! Üzemköltség naponként kb. 5 korona. Földgázüzemre is alkalmasak!

GŐZLOKOMOBILOK

10 légkönyomásra szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre egyaránt alkalmasak. Nagy munkaképesség. Csekély vonóerő-szükséglet. Nagy tüzelőanyag- és vízmegtakarítás.

„Losonci“ tolóhengeres,
„Rekord“ meritókanalas
és
Szabad. „Rekord II.“
műtrágyavetőszerkezettel kombinált
sorvetőgépek.
Eredeti Kalmár-féle
gabonatisztító rosták.
Resicai acélekék.
2021 II.

Benzinlokomobilok

porlasztóval (karburátor) és szabadalmazott szelephűtéssel ellátva.
Megbízható üzem! Egyszerű kezelés! Egyenletes járás! Kevés benzinfogyasztás!
Nyersolajüzemre is átalakíthatók.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége Budapest, Váci-körút 32. sz.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.“ TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLER.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZEPKESZTOSEG ES KIADOHIVATAL.
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZAM.
A LAP TELEFON SZÁMA: 158.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

- Az erdélyrési földbirtok politika foladatáról.
Tokaji László. 131
- A báznai sertés eredete és tenyésztése. *Láng János.* 135
- Konyhakeletészeti szakértekezlet Kolozsvárt. 136
- Magyar tanulságok az O. M. G. E. külföldi
komlós tanulmányutjáról. *Dr. Csérer Lajos.* 137

Kisebb szakközlemények:

- Szakvélemények a növényi tejről. — A vaj-
forma kezelése a vaj hozzárágadása ellen. 137

Egyleti élet:

- Jegyzőkönyv. — Birtokpolitikai előadás. — Meg-
hívó. — A cselédtörvény revíziójának. 138

Kormányintézkedések:

- Még egy rendelet, a fertőző hüvelyhurut tár-
gyán. — Allategészségügyi értesítő. 140

Vegyes közlemények. 140

Hirdetések.

Az erdélyrési földbirtok-politika feladatairól.

Irta:

— és az erdélyi gazdasági egyesület március 16.-i közgyűlése alkalmá-
val felolvasta —

Tokaji László.

„A politikai magyar nemzet hason-
lit az élő tához, amelynek gyökerei nagy
területen, különböző irányban és külön-
böző talajrétegekben messze szétágaz-
nak, az éltető anyagot felszívják, fel-
dolgozzák és együtt táplálják a törzset,
hogy koronája virágot, majd gyümölcsöt
hozzon. A szétágazó gyökerek: a hazai
népfajok és munkásosztályok, a fatörzs
maga a magyar nemzet, a korona virága,
gyümölcse: a nemzet kulturája és mun-
kájának eredményei.“

Ezt a szép és igaz költői hasonlatot
most egy éve (1912. április 11.) olvastam
a Budapesti Hírlap vezető cikke elején.
Az írója egy román nemzetiségű magyar
állampolgár: Moldován Gergely egyetemi
tanár, a román nyelv és irodalom pro-
fessora, a kolozsvári egyetemen.

Tovább azt írja:

„... A magyar nemzet a hazai
népfajokat szive egész melegével ápolta,
patakozó vérével megvédte és az
érdemest magához emelte még a porból
is. Mi román ajku polgárai a magyar
nemzeti államnak, egész faji kulturán-
kat, minden egyházi intézményünket,
minden vagyoni boldogulásunkat és
szabadságunkat a magyar nemzetnek
köszönhetjük.“

És még tovább:

„Minden nemzeti államban csak
egy nemzeti ideál bir jogosultsággal, az,
a mi a nemzet történeti multján, nem-
zeti intézményein épült fel, ami a haza
talajából él és táplálkozik, abból a talaj-
ból, amit a száguldó harci paripák patái
az ősök vérével és csontjaival össze-
gyurtak.“

Minden más nemzeti ideált, a mit
ezzel a magyar nemzeti ideállal a haza
földjén szembeállítanak, össze kell törni,
össze kell rombolni, mert az idegen
nemzeti ideálok megteremtése és imá-
dása nálunk hűtlenséget, lázadást jelent;

hűtlenséget és lázadást az igazság, a
történeti mult, az ország ezredéves al-
kotmánya, a magyar szent korona ellen.“

„... ez az állam csak mint nem-
zeti magyar állam képes az ember-
ség javára szolgálni. Minden józan gon-
dolkodásu román így gondolkozik. Mert
ugy fogjuk fel a dolgot, hogy nekünk itt
nem lehetnek „nemzeti jogaink“, csak
nemzetiségi, faji érdekeink olyan mér-
tékben, hogy azok a magyar nemzeti
államot, annak érdekeit és kereteit meg
ne háborgassák. A magyar hegemonia
megszűnésével az állambomlás maga-
alá temet mindent, amit ez az állam
egy ezredéven át megteremtett.“

Ennél igazabb és józanabb felfogást
román ajku polgártársaink részéről elgon-
dolni sem lehet. Hiszen mi, akik végre is
ezer év előtt karddal a kezünkben foglal-
tuk el ezt a hazát és pedig nem tőlük,
akik — a historia letagadhatatlan tanu-
sága szerint — akkor itt sem voltak, mi
adtunk nekik földet, jogokat és szabadsá-
got úgy és olyan mértékben, amint azt a
vérükből való vér megirta és hagytuk és
hagytuk őket olyan erőssé fejlődni kultu-
rában és anyagiakban, hogy ma már velük
szemben az erdélyi föld elbirtoklása kér-
désében kell a magunk védelméről sürgő-
sen gondoskodnunk.

Ha minden románajku magyar állam-
polgár így tudna irni, így akarna gondol-
kozni és érezni, akkor nem okozna nekünk
gondot az erdélyi magyar föld problémája!

Sajnos, nem így van.

Mi, Erdély magyar földjének mun-
kásai, ezelőtt 14 évvel megirtuk, hogy:

„... Komoly, számító és nem fá-
radó nagy nemzeti akcióra, minden
eddigit felülmuló áldozatokra van szük-
ség, ha meg akarjuk tartani nemzetünk
kezében, birtokában a talajt, a földet,
mely karddal szereztetett egykoron s
melyet az elszánt, kitartó ellenséges
akarat ma — rendszeres terv szerint —
pénzzel foglal vissza tőlünk.“

A Moldován Gergelyek hűsége és tiszta
politikai felfogása nem érvényesül általá-
nosságban. Az Astra, a románok Emkője
és az Albina, melyhez hasonló szervünk

2743

A szabadalmazott

„JURENÁK“ EKE

: Szerkezete egyszerű :
: kezelése könnyű :
: szabályozása gyors :
: cca 50%-kal többet szánt :
: cca 30%-kal kevesebb :
: vonóerőt igényel. :

A jövő ekéje!

Részletes árjegyzéket szívesen küld:
a „Jurenák“ szab. Ekegyár R. T.
— Marosvásárhely. —

Szerezük be a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél

a gazdasági és kerti vetőmagvakat,

abraktakarmányokat, szőlővédelmi-, gazdasági anyagokat és

mezőgazdasági gépeket.

nekünk még ma sincs, ujabban olyan célokat szolgálnak, amelyek már ugyancsak alkalmasak a magyar nemzeti állam érdekeinek, sőt kereteinek is — megháborgatására.

Hiába mondja Burdia Szilárd,* hogy: a román nép — kulturája, nyelve, szabadsága fönntartása mellett — a magyarokkal őszinte jó barátságban és a haza fejlődésében közösen működve, itt ebben az országban találja boldogulását. És hiába mondja Hantos Elemér,** hogy: a román bankok vezetősége előtt is az üzlet a fő és a lényeges és hogy a földbirtok román kezekbe kerülésének oka: a román nép földéhsége.

A tények azt mutatják, hogy főképen itt nálunk, Erdélyben, tervszerű, forszírozott és megdöbbenően nagyarányú olyan román földszerzési akció folyik, amely már jóval túlmeleg az azon a határon, amelynél román honfitársaink gazdasági felsegítésének méltányosan végződnie kellene.

Meg kell cáfolnom és pedig egy igen széles rétegekből összevont statisztika alapján, Koós Mihálynak azt az állítását*** is, hogy ezt a földszerzést: „más helyeken ellensúlyozzák az erdélyi magyar parasztság magyar pénzüzetek által támogatott földszerzései“. Hiu reménykedés, amelyet — egész a legutóbbi időkig, bevallom — magam is tápláltam. A tények azt mutatják, hogy az utóbbi tíz év alatt parasztságunk is veszített birtokban. Elenyésző csekélységet, de veszített!

A magyar föld problémájával, az ujabban sokan foglalkoztak. Különösen becses forrás munka és irányító szózat: a *Beksics Gusztáv* könyve, mely «*A magyar politika új alapjai*» címen 1899-ben jelent meg s amely — habár annak tendenciáival és a benne túlbuzogó ultraliberális ideákkal nem is mindenben azonosíthatjuk magunkat — alapjában sok olyan igazságot mond és eszmét vet fel, amelyeket az azóta eltelt rövid idő is egyre jobban igazol és juttat érvényre.

„A készülő világesemények — mondja Beksics — s különösen a szlávizmus kibontakozása, nagyobb óvatosságra intenek, mint bármikor a bécsi politika. Nemzeti létalapunk szűk és keskeny, ki kellene azt szélesíteni. E célra azonban az asszimiláció s a vele kapcsolatos kulturai politika többé nem elég.“

* Bizony László: „A keleti határról“ c. könyvében.
 ** Ugyanott.
 *** Ugyanott.

Ime, a jóslat másfél évtized alatt beteljesült. Mindnyájan látjuk már és egyetértünk abban, hogy az asszimiláció politikája csődöt mondott, a kultura fegyverét ellenünk fordítják azok, akiket azzal megnyerni akartunk és a szlávizmás ágyui már dörögnek a Balkánon, még ma — hál' Istennek — tőlünk elég távol!

„A nemzeti politikának egész súlyával s lehető leggyorsabban rá kell fektünie az ország keleti részeire — folytatja tovább. A magyarság itt oly nagy méretű megerősítésre vár, hogy Erdély nemzeti jellege megvédhető legyen minden képzelhető politikai alakulás közepett.“

... Amíg Erdély oly magyarrá s nemzetivé nem lesz, hogy e jellegét még ellenséges politikai alakulás közepett is megtartaná, addig állami és nemzeti végleges konszolidációról nem lehet szó!“

Beksics is, *Szell Kálmán* is hangoztatták, hogy a nemzeti politika szolgálatának legfontosabb irányító szerve nem a kultusz-, hanem a földmívelésügyi tárca. Remélhetőleg: ez is nemsokára közhiedelemmé fog válni.

„Pusztá hangulatok Erdélyt meg nem menthetik. Nem menthetik meg a partikularisták sem helyi gondoskodásukkal, mely az általánosság magaslatára nem tud emelkedni. Nagyszabású és mindent átfogó politikára van Erdélyben szükség. Oly politikára, melyben állam és társadalom egyaránt részt vesz. Sem az állam, sem a társadalom különválva meg nem mentheti Erdélyt, hanem csak ketten szövetkezve.“

Azt hiszem: ma már mindnyájan érezzük, hogy e munkához hozzá kell azonnal fogni és hogy azt államnak és társadalomnak együttesen kell megkezdnie. Mindnyájan érezzük *mi, erdélyiek* és ezt a megérzésünket minden eszközzel bele kell szuggereálnunk, négyszáz kilométeren át, kormányunkba is.

Ezt a suggestiót kiválóan szolgálta Gr. Bethlen Istvánnak, tavaly megjelent könyve: «*Az oláhok birtokvásárlásai Magyarországon az utolsó 5 évben*».

Megvallom őszintén: egészen a legutóbbi időkig tartozkodó álláspontra helyezkedtem a Bethlen István gróf brosürájával szemben, mondanom sem kell, hogy tisztán tárgyi szempontokból. Az általa összeállított statisztika csupán a románok által magyaroktól vásárolt földbirtokok adatait tartalmazta. És én is voltam — sokadmagammal — olyan optimista, hogy a magyarok által románoktól vásárolt bir-

tokok összegét nagyobbban reméltem veszteségeinknél. Meg vagyok róla győződve, hogy egy ilyen irányú ellenkező adathalmaznak maga Bethlen István is igen örvendett volna.

Sajnos, ma elérkezett a napja annak, hogy egészen széles alapokra fektetett kutatások útján szerzett, bár eddig csak részben feldolgozott adatok alapján tegyem meg azt a kijelentést, hogy haza részünk idevágó statisztikája négyszer, esetleg többször is kedvezőtlenebb a Bethlen István gróf által bemutatottnál!

Ismeretes mindnyájunk előtt — hiszen közel tízezer kérdőívet küldöttünk szét e tárgyban — az az út és mód, amellyel adatainkat összegyűjtöttük. Erdély intelligenciájának harmadfélezer tagja segített nekünk munkánkban, adatok beküldésével.

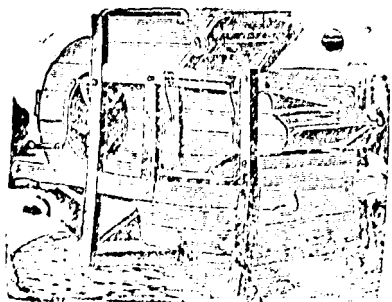
Két vármegye adatait mutatom be a következőkben, összevetve a Bethlen gróf adataival, Alsófehér és Kisküküllő vármegyékét. Ez a két vármegye képviseli körülbelül a középarányt a veszteségek maximuma és minimuma között.

Ebben a két vármegyében (összesen) az utóbbi tíz év alatt 50 kat. holdon felüli birtokot vásároltak:

I. Románok:		
birtokot	k. holdat	K értékben
Magyaroktól:	106	22.789 = 10.757.700
II. Szászok:		
birtokot	k. holdat	K értékben
Magyaroktól:	31	14.584 = 7.911.000
Románoktól:	1	115 = 104.000
Összesen:	32	14.699 = 8.015.000
III. Magyarok:		
birtokot	k. holdat	K értékben
Románoktól:	14	1.307 = 769.000
Szászoktól:	4	745 = 343.000
Összesen:	18	2.052 = 1.112.000

Az 50 holdan aluli kisbirtokra vonatkozó adatok szerint a két vármegye összesen 291 községéből, 129-ben van számbajöhető kisbirtokos magyarság, a mely az utolsó 10 év alatt veszített összesen és kerekszámban 3000 kat. holdat, körülbelül 1.200.000 korona értékben, ki nem mutatható arányban a románok és szászok javára. Ezt egyenlően két felé osztva, a végeredmény így néz ki:

I. Románok nyeresége:		
91 birtok	22.867 k. hold	= 10.484.700 K ért.
II. Szászok nyeresége:		
28 birtok	15.454 k. hold	= 8.272.000 K ért.

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek!!

■ ■ ■ Európaszerte első helyen elismert kiténő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden következményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták“

Ez évi újdonságainkról szíveskedjék ingyen árjegyzéket kérni.

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde.

Vezérképvisező

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

BUDAPEST, V., Váci-körút 32.

III. Magyarok vesztesége:

119 birtok 38.321 k. hold = 18.756.700 K ért.

Ezzel szemben Bethlen István a két vármegyében összesen kimutat veszteséget:

34 birtok 8.320 k. hold = 4.966.000 K ért.

Ugyanő kimutat az egész Erdélyben: 170 birtok 64.120 k. hold = 23.022.700 K ért.

Megjegyzem, hogy beérkezett statisztikai adataink egy számot tevő részét — ami t. i. megsürgetésünk folytán egyesektől és hatóságoktól részint később érkezett, részint még most is folyton érkezik s ami az egész adathalmaznak legalább jó egy ötödét kiteszi — ezen két vármegye itt elmondott adataiban sem használhattam fel, azokhoz tehát alighanem még 20 százalékos hozzá lehet számítani.

A fenti adatokból láthatjuk, hogy a legutolsó 10 év alatt csak két vármegyében mit veszítettünk. Ha ezt átszámítjuk az egész Erdélyre (Szilágymegyével együtt), úgy kijön, hogy tíz év alatt 950—1140 magyar birtok, 300—360.000 k. hold terjedelemben és 150—180.000.000 kor. értékben ment át román és román kézre. Nincs semmi okunk olyan irányu optimizmusra, hogy talán az összes feldolgozás alatt álló adatok majd kedvezőbb képet fognak szolgáltatni!

Igy fest tehát az erdélyi magyar föld mobilizációjának kérdése és mai állapota!

Neugeboren Emil tisztelt német ajku orsz. képviselő polgártársunk a következőképpen nyilatkozott e kérdésről:*

„A románok nagy gyarapodásával, Erdélyben való elszaporodásával és előtörtetésével egyidejűleg a szász nép mind szorosabb kapcsolatokkal fűződik a magyarokhoz és ez a közeledés a szász politika alapja. Ennek a gazdasági téren az a következménye, hogy a szász nép a román törekvésekkel szemben találja magát, földjét megvédelmezni kénytelen és a gazdasági életben a magyarsághoz csatlakozik. Nem igaz tehát az, hogy a magyarság ellen irányuló törekvések tekintetében a szászok is a szélső nemzeti propaganda hívei közé sorakoztak volna, és a sokat emlegetett »zöldszász« elnevezés — amelyhez annyi kommentárt fűztek — nem létezik többé.»

Igy néz ki a beszéd, egész másképpen szól azonban a cselekedet.

Hozzánk csatlakozott hű szövetségeseink — a fenti adatok szerint — egyetlen hold földet sem veszítettek a románok javára, ellenben derekasan kivették részüket a magyar birtok elharcolásában, mert a mi elvesztett birtokaink értékének 45%-át ők vásárolták össze, nem szapo-

* Bizony L.: „A keleti határról“ c. könyvében.

redó fajuk számára, így védekezvén a román (?) törekvésekkel szemben! . . .

Ebből megtanulhatjuk, hogy nekünk a földön és a kontinensen, akár csak török fajrokonainknak, senki barátunk nincsen, hogy jelenünk és jövőnk tekintetében kizárólag csakis magunkra vagyunk és leszünk utalva, és hogy a fajok harcában önzellen szövetséges egyáltalán nem létezik!

Nézzük most, hogy miképen állunk az erdélyi föld jelzálog terheinek kérdésével.

Adataink szerint a két vármegye 129 községében:

Magyar pénz román birtokon van: 1.600.000 korona.
Román pénz román birtokon van: 3.800.000 korona.
Szász pénz román birtokon van: 1.000.000 korona.
Szász pénz magyar birtokon van: 3.000.000 korona.
Román pénz magyar birtokon van: 800.000 korona.

Nem akarok ezen számadatokból konkrét következtetéseket levonni, mert hiszen azok megbízhatósága természetszerűleg jóval gyöngébb, mint az eladott birtokok nagyságára és értékére vonatkozóké és a két vármegye összesen 291 községe közül csupán 129-re szólnak, a kihitelezett jelzálogkölcsonők eredetének aránya tekintetében azonban mégis csak nyujtanak némi támpontot, legalább is a vegyes lakosságú területekre nézve.

Érdekesnek tartom itt reprodukálni a hivatalos statisztika legutóbbi adatait a három erdélyi nép bankbetétségére vonatkozólag:

Magyarok száma:	%-ban:	Magyarbankok betéte:	%-ban:	1 lélekre esik:
815.000	33	177.000.000 K	49	217 K
Románok száma:		Román bankok betéte:		
1.397.000	56	66.000.000	18	47 K
Szászok száma:		Szász bankok betéte:		
233.000	9	120.000.000	33	536 K

Az Emke legutóbbi statisztikája szerint az erdélyrész bankok adatai a következők:

	Magyar kézen	Román kézen	Szász kézen
Részvénytőke	31.376.306	13.750.167	9.720.941
Betét	160.271.592	58.182.471	91.117.768
Váltótárca . .	161.338.703	62.384.462	23.131.451
Jelzálogkölcson	64.219.840	25.701.792	103.471.461

Gyenge vigasztalás, hogy ezek szerint: a mi bankjaink és betétjeink jóval erősebbek és nagyobbak, mint a románokéi és szászokéi együttvéve, mert nagyobb erőnk egyben: nagyobb élhetetlenségünknek is kiáltó bizonyosságai!

A helyzet képe — ezek után — röviden a következőkben foglalható össze:

A nagy és főképen a középbirtok Erdélyben

a magyarság kezéből kicsúszóban van, a kisbirtokos elem ellenben türethetően tartja magát.

Lássuk az okokat, amelyek a destruktív irányzatot előidézték:

A Budapesti Hírlap egy tavalyi cikkéből veszem az alábbi jellemző idézetet:

„A múlt század közepén az urbéri terhek eltörlésével, a mi különben kétségtelenül korkövetelmény volt, egyszerre és minden átmenet nélkül rántották ki a talajt a magyar földbirtokos osztály alól és az azonnali kárptólással nem gondoltak. Már ez a körülmény annak idején igen feszes pénzügyi helyzetbe sodorta a nemességet. Mindez még talán ellensúlyozható lett volna, ha a föld-tehermentesítést kellőképen hajtották végre. Mivel hogy azonban az urbéri kárptólásból kijáró összegeket csak évek múlva kapták meg birtokosaink s akkor sem oly összegben, mely a teljes kárptólásnak megfelelt volna, így nem tudtak hozzá jutni a tőkéhez, mely az azelőtt rendelkezésükre állott munkakerőt lett volna hivatva pótolni. Középbirtokosaink rászorultak a hitelre, de ezt a szükségletüket nem tudták kielégíteni, mert a tőke hiánya s így a rendkívül nagy hitelszükséglet a pénz árát igen nagyra szöktette föl. S ezzel egyttal adva van a szülőoka annak a féktelenül pusztító uzsorának, melyet a gazdasági liberalizmust valló s a pusztatheoria után induló magyar törvényhozás az 1868. évi XXXI. törvénycikkben valószínűleg szentesített. Kiindulva abból a fölfogásból, hogy a pénz ép úgy áru, mint bármilyen más, annak szabályozása céljából tehát nem kell törvényekhez nyulni, mert az önmagát fogja majd szabályozni, — eltörölték az uzsora törvényeket, minek következtében ismét csak a birtokos osztály kárára, ugyan csak föllendült az uzsoraipar. miután az üzérkedésre termelt és rohamosan gazdagodni vágyó elemek pillanatig sem késlekedtek a törvény által adott szabadságot a maguk javára kizsákmányolni. Mivel a hitelre kényszerített földbirtokosnak ebbeli szükségletét uzsorásoktól kellett kielégítenie, természetes, hogy a nagyobb-nagyobb kamatok fizetése mellett a földbirtokosnak nem volt módjában — hiszen nem maradt miből — csak valamit is befektetni a birtokába, nem javíthatta a termelést sem s nem üzhett elég intenzív gazdálkodást. A föld így mind kevesebbet hozott, rossz évek is jártak, az uzsorakamatokat azonban csak kellett fizetni s ekkép állott be az eladósodás, a mi nyomon követtek aztán az árverések s a gyors birtokcsere.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható: Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kiegészítők és finom angol és francia zsebkendők. Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok. Fiu és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf
utódai
fehérenemű, vászon és szőnyeg nagyraktára
KOLOZSVÁRTT, Deák Ferenc-utca 3. sz.
Telefonszám 567.

Mátrác, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyszószak szeritven készítve, olcsó árban található. — Minden fajtájú és nagyságú szalon, ebédli és futószőnyeg, gyapju és esipkefüggönyök.
Amerikai önműködő ablak rolletták egyedülálló raktára. 265

S mint mindennek végső következménye, ott állott a gazdasági helyzetében megingatott s ez által politikai és társadalmi feladatainak teljesítésére is képtelenné vált magyar közép birtokososztály.

Ime tehát, itt az első és fő ok. Ez már születési hiba. A magyar közép-birtokososztály tulajdonképpen ab origine, az 1848-i újjászervezés óta beteg. Ugy kezdte új életét, mint a szegény ember fia: adóssággal. Adóssággal de azért a régi fényes és nagy közhivatások folytatásának kötelezettségével, a régi igényekkel és a nemzetfenntartás nehéz missiójának további vállalásával.

Gróf Bethlen István szerint:

Egy ok az a *disparitas*, amely a földnek értéke között a közép- és nagybirtokos kezén egyfelől és a parasztbirtokos kezén másfelől mutatkozik és eredményezi azt, hogy a parasztosztály olyan art tud a földbirtokért fizetni, amelynek megfelelő jövedelmezőséget a nagyobb birtokos korszerű gazdálkodás mellett sem tud megközelítőleg elérni. Ez eredményezi azt, hogy a földbirtokos rendszeren jobban jár jövedelem tekintetében, ha földjét felparcellázza és a vételár biztos elhelyezése mellett pénzét minden munka nélkül kamatoztatja.

Ok, amely talán még fontosabb, örökösödési rendünk hiányossága. Gyakori eset, hogy az eladók: „örökösök” és az természetes is: az a 200–300 holdas közép-birtok, de a nála még jóval nagyobb birtok is, mely el tudta tartani tulajdonosát úgy, hogy az gyermekeinek társadalmi állásának megfelelő nevelést adhatott és kellő szorgalom mellett még gond nélküliséget és egy kevés kényelmet is biztosított számára, nem képes megélhetést, legalább nevelésének megfelelő megélhetést biztosítani 3–4 örökösnek. Új életpálya után kell nézni; az első meginduláshoz minden téren pénz kell, ez pedig, sajnos, a birtok eladásából kerül ki legtöbbször; hisz ma úgy is jó árat lehet érte elérni.

Igen gyakori az özvegyek, a vén leányok birtokeladása. Ez a jelenség is az előbb mondottakra utal. A nők kezébe nem való Erdélyben a földbirtok, ha nincsen férfi támaszuk; nem tudnak gazdálkodni, nem tudják kezelni, bérbeadásakor ki vannak téve a rászédetés veszélyének. Ezért szívesen is szabadulnak tőle, ami természetes és érthető is.

Ok a *felburjánzott közvetítés tulajdonsága*, aminek csak részben okai a nemzetiségi pénzintézetek. A föld, amely csak korlátolt mennyiségben áll a nemzet rendelkezésére és ezért a nemzetnek közkincese, az üzérkedés legkedveltebb tárgyává vált. Korlátlanul lehet vele kereskedni és ebbe az államnak, a nemzeti akaratnak nincsen beleszólása.

Egyéb okok is vannak azonban.

Igen fontos oknak tartom pl. a következőt: A mai modern kor oly végzetlenül sok szorakozási és ké-

nyelmi előnyben részesíti a városi lakót a falusival szemben és a mai könnyű és gyors közlekedési viszonyok mellett oly sűrűn van alkalma a vidék gazdájának erről meggyőződni, hogy szinte öntudatlanullopja be magát egyéniségébe a városi élet utáni vágy, amely hovatovább urrá lévén felette, csupán az alkalom szükséges a megvalósításához s a falusi rögzített gazdát cserél. Alkalom pedig — amint látjuk — mostanság bőven van. A nagyobb birtokos teheti, hogy télen városon lakjék, sőt falusi lakában is beállíthat sok modern kényelmi eszközt, őt tehát kevésbé érinti ez az ok. A kisbirtokost pedig, nem lévén még annyira felvilágosulva, szintén kevésbé vonzza a modern Babylonok búvóköre.

Legsúlyosabban nyomja az adó is a közép-birtokost.

A kisbirtokost s a nagybirtokost nem érinti oly érzékenyen az adó. A kisbirtokosnak igazán nincs is egyéb kiadása, mint az adó. Földjét családjával, cseléd nélkül megmunkálja, igényei nincsenek, ruházata a legkevesebből kielégül s az élet reprezentációt s áldozatkészséget nem követel tőle. A nagybirtokos pedig aránylag oly nagy összegű jövedelem felett rendelkezik, hogy az ez után fizetett adója évi számadási mérlegét nem érinti.

Legérzékenyebben sújtja általában is a földbirtokost az adó, mert ő legkevésbé titkolhatja el adóalapjait.

Okai a közép-birtok elcsesésének: a nemzetiségi pénzintézetek ismert földszerzési segítő akciója és a magyar bankok teljes közönye.

Érdekes felemlíteni, hogy erdélyrészi nagy bankjaink egyike például az idén 200.000 kor. nyereségéből 20 különféle jótékony célra összesen 1800 koronát adományozott, és azért, hogy ezen altruisztikus nagylelkűségét a sajtó kellőképpen (120 soros cikkekben) magasztalja, közel mégegyszer annyit áldozott.

És végül mindennek fölött való oka *pusztulásunknak*: egy egészséges birtokpolitikának a teljes hiánya.

Önként értetődik, hogy a bajok okainak taglalása után sorrendben a segítség módjainak a fejtegetése következik. A bajok előidézésének sokféle oka: maga után vonja az orvosszerek nagy variációját is.

Az a meggyőződésem, hogy az állapotok szanálása tekintetében igen nagy feladatai vannak:

1. Az államnak,
2. államnak és társadalomnak közösen és
3. külön csak a társadalomnak magának is.

A kizárólag állami segítő feladatok a jelen esetben a következők volnának:

Mindenekelőtt: *egészséges gyakorlati földbirtokpolitika* és ennek keretében:

Engedélyezése, elmozdítása és támo-

gatása az elsőszülöttségi örökléssel járó közép- és parasztbirtok-hitbizományok fakultatív alapításának.

A parcellázások legszigorubb állami ellenőrzése, sőt állami hatósági engedélytől leendő függővé tétele.

Az állami elővételi jog kikötése minden olyan eladásra kerülő birtokra, amely magyar tulajdonban van, vagy — tanuk vallomása szerint 1848. előtt magyar tulajdonban volt.

A nagy hitbizományok alakításának korlátozása és lehetőleg feloldása az ország közepén, tömeg magyarság között, hogy ott, ahol a magyarság ereje biztosítva van, a kisbirtok és azzal együtt a magyar elem szaporodjék és viszont: nagy hitbizományok alapításának elősegítése és fenntartása a periferiákon, ahol a föld megmozdulásának veszélye nagyobb.

Olyan adótörvény, amely lehetetlenné teszi azt, hogy a készpénz és ingótőke a földbirtokkal szemben oly óriási előnyöket élvezzen, a minőkkel ma rendelkezik.

Idegen honosok földbirtok vásárlásának eltiltása.

Valóban nevetséges, hogy azt, amit a kis Románia megtesz a maga érdekeinek biztosítására, mi nem merjük elhatározni.

Az állam és társadalom közös teendői volnának:

Mindenekelőtt: *egy nagy magyar Albinának, egy olyan hatalmas altruisztikus és magyar nemzeti intézetnek az alapítása, amely sikerrel vehesse fel a küzdelmet minden nemzetiségi terjeszkedési velleitásokkal szemben.* A példa, a mustármag-minta, meg van: a Közhasznú Takarékpénztárban, amely 38.000 korona ez évi nyereségéből tudott 8000 koronát adni altruisztikus célokra.

Pénze hozzá van elég az államnak is, a társadalomnak is. Legyen az intézet tisztán a társadalomé, de adjon megfelelő anyagi támogatást és ellenőrzést hozzá az állam. Azt hiszem: nem marad egyedül az a véleményem, hogy az államnak az az óriási anyagi áldozata, amit most a különféle népségítési intézményekbe és telepítési politikájába fektet, sokszorosan jobban szolgálná a célokat egy ilyen intézet útján. Természetesen: a telepítést, a parcellázást és a birtokforgalom egyéb alakjainak irányítását is ezen intézmény kellene, hogy ellássa. Nagyobb példa is van arra, hogy ez az idea nem légnemű gondolat, ott van Budapesten a Telepítő és Parcellázó Bank R.-T. A különbség csak az, hogy ennél is az osztalék a főcél.

Amerikában él körülbelül egy millió kivándorolt magyar, nemzetünknek legerősebb egyéniségű töredéke. Romániában is van egy negyed millió körül. Egyes akcióval főképpen az előbbieket könnyen lehetne hazatelepíteni. A honvágy és a pénz náluk nem hiányzik, csupán a mód, az alkalom, a megbízható lebonyolítás — nyújtandó. Értékesebb emberanyagot képzelni sem lehet, de ebből kellene tudni találni készen egy-egy falura való föld-komplexumot és meg kellene

Háromnegyedéves korban . . . 100 kgr.
Egyéves korban 160 kgr.

Szegedi Márton vámosgálfalvi lakos Szathmáry István haranglábi földbirtokostól származó 1911. év február elejéről való 2 drb malacca felhizlalva, egyik decemberben/10 hónapos korban levágva: 145 kgram, a másik 11 hónapos korban 1912. év január hóban: 157 kg. sullyal birt. Egyéven felüli korban hizlalva átlag sulya 200 kg.

Idősebb példányok 300 kgramm sullyal is bírnek. Így Szathmáry István haranglábi földbirtokos majd évben kétszer lemalacozott kocáit a malacok felnivelése után 100 napig hizlalta és 250 egész 275 kgramm sulyt ért el. Ez év február havában lemalacozott 1 drb koca, mely szintén Szathmáry István tulajdonát képezte, 280 kgramm sulyt ért el július havában 3 hónapi hizlalás után.

Átlagos testméretei:

Mar magasság 75 cm.
Test hossza 120 cm.

Ez azonban természetesen változó: függ a származás és fejlődéstől.

Fejlődése gyors. Megfelelő takarmányozás mellett igen gyorsan fejlődik és 6-7 hónapos korban már az ivarzás tünetei mutatkoznak. Községi csürhékben igen sok 6-7 hónapos koca malac, kan alá kerül és ellés idején 10-11 hónapos korban annyira kifejlődik, hogy a malacozást könnyen bírja, anélkül, hogy fejlődésében később visszamaradna.

Első malacozáskor 5-6 malacot hoz, nemritkán 8-9 darabot is. Malacozásnál az átlagos szám 9, azonban gyakori a 10-13 darab malac is. A malacok születésükkor rendszerint kicsinyek, azonban gyorsan fejlődnek és szemlátomást gyarapodnak.

Ami az ivarzás gyors kifejlődését illeti, alig ismerek sertést, mely oly korán ivarérett lenne, mint a báznai. A korai ivarérettség különösen legelőn tartott sül-dőknél mutatkozik.

Tenyészszerűségét rendszerint 10 hónapos korban éri el. Az ivarérettség kocáknál éveig áll fenn, átlagosan 10 éves korig használhatók tenyésztésre; vannak azonban különösen kisgazdáknál idősebb példányok is. A kanok ivarérettsége hasonlóan 10 hónapos korban áll be és ezen ivarérettség hasonlóan sok éven keresztül áll fenn.

A koca a malacozást igen jól bírja. Évente kétszer malacoztatható minden veszély nélkül. Kisgazdák tenyészetében 2 évben 5-szöri malacoztatás egészen rendesen üzött hasznosítás.

A sertés ugy az extenzív, mint az intenzivebb tartás mellett egyformán haszonnal tartható. Edzetségénél fogva kiválóan alkalmas kisbirtokosok tenyészetében, ahol mint naponként legelőre járó sertés ormányának alkalmas alkatalánál fogva turással keresi meg eleségét; de elegendő bő fütermő legelőn a fűvet úgy letelelési, mint a szarvasmarha, anélkül, hogy turna. Kitűnő farkasétvágyal bír, mely étvágy feltűnő és össze sem hasonlítható a nálunk levő főbb sertésfajtákéval. Az étvágy a hizlalás tartama alatt is állandóan jó.

Szűkebb gazdasági viszonyok között télen keresztül összegyűjtött szénával és sarjuval is kitéleltethető. Volt alkalmam látni, hogy egy sertésfarka késő ősszel a sarju hóglyát körülállotta és végig falatozott belőle, pedig nem voltak kihez-tetett és lesóványodott állatok.

Egyéves korig testben fejlődik, ezen időn belül hizlalásra is fogható. Intenzivebb tartás mellett a tavaszi malacok mint javítottak 6-8 hónapos korban igen nagy keresletnek örvendenek.

Bendes tartás mellett állandóan jó kondícióban van. A kisbirtokosoknál általános szokás, hogy 1-2 hónapi jó tartás mellett piacra viszik és ott mint hentesáru kerül bel- és külföldi forgalomra.

Egyéves koron túl hizlalásra fogva igen sok zsirt produkál, ha összehasonlítjuk elsőrendü mangalica zsirsértéseinkkel, rájövünk, hogy az egyéves koron túl hizlalt báznaiaktól ugyanannyi zsirt kapunk. Ezen állításom talán merésznek látszik, de ez kétségtelenül bebizonyított tény, mely különik a következő kísérletekből: egy darab báznai és egy darab magyar mangalica sertés hizlaldába helyeztetett el 4 hónapi hizlalásra. A 4 hónapi hizlalás után a termelt zsirmennyiség egyforma volt; azzal a különbséggel, hogy a hizlalt báznai sertés 40 kilogrammal sulyban többet nyomott, ami a hústöbbletnek felelt meg. A nagyobb testsullyal áll tehát arányban az egyenlően produkált zsirmennyiség.

(Folyt. köv.)

**Konyhakertészeti szakértekezlet
Kolozsvárt.**

II.

Tokaji László javaslatát általános helyesléssel fogadta a szakértekezlet és azt, kiemelve főképen a kolozsvári piacnak a szomszédos községekből sertéshussal, szalonával és sonkával való ellátása tárgyában tett előterjesztését, az E. G. E. kolozsmegyei osztálya intéző bizottságának figyelmébe ajánlani határozta.

Münstermann Győző polgármester (Kolozs) rövid felszólalásában azon óhájának adott kifejezést, hogy ezen akció még lehetőleg ez év tavaszán a gyakorlat terén vitessék keresztül.

Gy. Rosenberger Sándor (Szászfenes) nézete szerint a bolgárok hiányát a kolozsvári piacon feltétlenül érzékenyen fogják érezni. Teljesen pótolni nem tudjuk a hiányokat, legfeljebb némileg.

A mi népünk nem képes azt és oly mértékben, oly olcsón produkálni, mint bolgár kertészeink, mert a bolgár ugyszólva minden percét testestől, lelkestől kertjének szenteli, munkásai jövedelem arányában kapnak részt és mint érdektársak dolgoznak. Másrészt meg oly igénytelen, egyszerű életet élnek, hogy élelmezésük igen kevésbe kerül. Napszámósokra nincsenek ráutalva, alkoholt nem fogyasztanak. Szóval a bolgárok azért tudják oly olcsón adni terményüket, mert olcsón termelnek.

El kell követni mindent, hogy Kolozsvár vidékén gazdáink is termeljenek kerti és mezei terményeket, mely termelésre ugy a talaj, mint a klíma igen kedvező. Egy kis serkentésre megindulhatna a dolog, ha egyszersmint a piaci viszonyokat is rendeznék.

Sok torturán megy ugyanis keresztül a vidéki termelő, amíg terményét a piacra juttathatja. Először is fizetnie kell a városnak a nagy vámot, talán még a piacon helypénzt is. De a nagyobb baj az, hogy a piacon I., II. és III. oszt. helyek vannak. Az I. és II. osztályu helyek a kolozsvári termelőknek vannak kizárólag fenntartva a vidékiek csak a III. osztályu helyen árusíthatnak, ez pedig annyira

rossz, hogy itt nem boldogulhatnak terményeikkel.

Hátrányban vannak ezek szerint vidéki gazdáink egyrészt a rossz hely miatt, másrészt a nagy vám is nehezíti helyzetüket, ugy, hogy már e két körülmény miatt sem tudják oly árban adni terményeiket, mint a kolozsvári termelő.

A bolgárok által birt területeteket fenntartani s a mi pénzünkkel dolgoztatni óriási deficit nélkül nem lehet. Nem pedig azért, mert az előbb felemlített okok mellett gazdáink a magas haszonbéreket sem tudnák fizetni.

Mozgalmat kellene indítani az irányban, hogy kisgazdáink a Kolozsvár környéki falvakban ne csak saját részükre, hanem a piac részére is termeljenek vetemény- és zöldségféléket. — Minden községben 2-3 értelmesebb gazdánál némi segéllyel oly melegágyakat kellene csináltatni, hol a községbeli gazgák elegendő mennyiségű, jó minőségű s lehetőleg olcsó palántát kapjanak. A kellő szakszerű felvilágosítást egy alkalmazandó vándorkertész adhatná meg időnként. Buzditásul minden községben a legrövidebb s legjobban gondozott kert tulajdonosa valamilyen jutalomban volna részesítendő.

A termények értékesítésénél pedig az előbb említett «vám- és piachely» kérdést a vidéki termelők érdekeinek figyelembevételével kellene rendezni. A korai (melegágyi) kertészkedés falusi üzemből nem fizetné ki magát, tőke és szakértelem hiánya miatt.

Sipos Gábor (Szamosfalva) szükségesnek látja, hogy próbaképpen egy-két Kolozsvárral szomszédos községben falusi minta konyhakert, illetve konyhakertészeti telep állíttassék fel. Ha a gyakorlat azt mutatná, hogy a konyhakerti vetemények termelése a falun kifizeti magát, akkor fokozatosan több faluba is bevezethető volna a termelésnek ez az ága és pedig oly mértékben, hogy egyik gazda, illetve falu a másikkal tulságos konkurenciát ne csináljon, vagyis, hogy tulságosan nagy, felesleges mennyiségben ne termeljenek veteményeműeket.

Ritter Gusztáv gazd. ak. főkertész írásban adta be véleményét az értekezlet elnökségének. Nézete szerint a kolozsvári és Kolozsvárhoz közel fekvő községek gazdáinak szempontjából. kívánatos, hogy zöldségfélék termelésével a falun is foglalkozzanak, részben, hogy saját bevételüket gyarapítsák, részben pedig, hogy a kolozsvári piacot a szükséges zöldségfélékkel ellássák. Különösen tavaszkor van nagy hiány zöldségfélékben. Pedig saláta, retek, kalarábé, stb. mind könnyen előállíthatók volnának.

A Kolozsvár környéki községek közül vetemény termelésre azok a községek alkalmasak, amelyek sik területtel rendelkeznek és a Szamos mellett fekszenek, pl. Szászfenes, Szamosfalva és Apahida, valamint a közbeeső területek. A többi községek a fekvés, talaj és a távolságuk folytán zöldségtermelésre nem ajánlhatók. Azonban e helyen megjegyzi, hogy

egy község lakossága sem bír azokkal az ismeretekkel, melyek a zöldség termeléshez feltétlen szükségesek, de hajlandóságuk nincs a zöldségtermelésre.

Az elhagyott zöldségtermelő telepeket úgy véli fenntartani, hogy ezeket a telepek tulajdonosai saját költségükön műveltessék tovább, vagy pedig a zöldségtermelésre vállalkozóknak adják ki továbbra is.

A várostól távolabb fekvő községekben a kisgazdáknak a saját szükségletükön felül való zöldségtermelést nem ajánlja, részben a piac távolsága miatt, részben pedig azért, mert a piac nyáron és ősszel úgy is el van látva elegendő zöldségfélével. A gazdák szempontjából azonban ajánlatos lenne a magtermelés bevezetése, ez irányban a magtermelési részvénytársasággal kell érintkezésbe lépni.

Mintán sokféle zöldségféléből tultermelés van, kívánatos lenne, hogy a zöldségtermesztők a magtermeléssel is foglalkozzanak.

Minta zöldséges-kertet csak ott lesz célszerű felállítani, ahol a zöldségtermelést előre láthatólag magasabb színvonalra lehet ezáltal emelni.

Egy vándorkertész alkalmazása kívánatos, aki egyben a mintazöldséges-kertet kezelni és egyben a gazdaközönségnek előre megállapított olesó napidíj mellett rendelkezésre állana és a környék községeiben elősegítené a gyümölcsösök létesítését.

Magyar tanulságok az O. M. G. E. külföldi komlós tanulmányutjáról.

Irtta: dr. Cséser Lajos.

II.

A művelési rendszert illetően a karós művelés az egész vonalon hátrább szorul, pedig még 10 év előtt Spaltban és Saazban kikacagták a sodronyrendszereket építő termelőket, ma talán már a kertek 70%-át sodronyállvány rendszerekben művelik, mert tartósabb, esinosabb, szél ellen jobban áll, a komló hamarabb kuszik fel a vékony zsinegen vagy dróton, hamarabb ér tetőt, napsugarat, s nem éri annyi penész s állati kár, mint a karós művelésű komlót; végül a komlóbolha is «ideges» lesz, ha a zsinegen szellőben himbálódzó komló lombon «hóltig» csak kapaszkodnia kell, ahelyett, hogy vidáman rágesálná a klorofill rejtő epidermist. Inkább leugrik az anyaföldre...

... Erdélyben még mindég talán csak 25-30% a sodronyos művelés, pedig a fenyő (komló) karó itt is nehezebben kapható már és drágább is. Hanem hát sokat irtam én már erről. — éppen ezért is kellene egy mintatelep Segesvár vidékén! Sem ezek, sem a bajor sodronyrendszerek nem valami komplikáltak, egyszerű párhuzamos drótok, ezek jobbak, egyszerűbbek, mint a Dreher-féle hálózatok vagy az angolországi kombinációk, az effélékből Délbácskában is találni néhányat. Hát e téren új dolog nem lát-

tunk, legfeljebb, hogy a sarokoszlopok betontartókba lettek a földbe eresztve, így bizonyosan kitartanak 15-20 esztendőig!

Páratlan szépet láttunk az *évi művelésben*: elsősorban feltűnt a tisztán kezelt, jól fellazított s a sorokban feltöltött talaj, hol a cseh-német szorgalom és kitartás imponált a kintjáró magyaroknak, pedig ezek nagyrésze is elég rendszeresen műveli komlóskertjét, mégis itt valahára megbizonyosodtak, hogy a folytonos rendszeres talajművelés lényeges kelléke a komlótermelésnek.

E téren még igen sokat kell tanulnunk — különösen szorgalmat — ezt ki mondom nyíltan. Komlóseke, lókapa, sorborona és kézi szerszám munkája látszott mindenütt, de szivemből hangoztatom, páratlan a szorgalom!

Némely kisgazda Csehországban is, de Spalt környékén különösen még szereti a burgonyát, répát, kerti veteményt a komló sorok között termelni. Általán elítélendőnek tartjuk, de *ilyen* munka, trágyázás és ápolás mellett talán elbirja a talaj, az igaz a fogatos művelés ezzel hátráltatódik! Az egész évi művelésekről részletesen nem szólok itt, ezek minden újabb nemét szakkönyvben megtalálhatjuk, újabbak nem merültek fel, de hangsúlyozom, hogy az érett trágyával való javítás évenként, de legalább két évenként ismétlődik, s különös súlyt helyeznek a *komposzt* alkalmazására, melynek legfőbb alkotórésze a felszelelt talaj komlóinda és lomb. Ez a legjobb táperővisszapóllási anyaga a komlós kerteknek, nálunk a kerítést töltik fel vele, vagy a helyszínén feltüzelik, vagy kenyeret sütenek vele!

A műtrágyák alkalmazása tekintetében dr. *Wagner Frigyesnek* vannak régi érdemei és maradandó sikerei.

Ott a homokosabb Délbajor és északibb, hegyesebb komlós vidékeken már ki vannak próbálva a műtrágyák, 3 fő tápanyag szerint talajonként, vidékenként megvannak a receptek s általánosan és sikerrel használják és a komlóminőség emelésére! Nagy summa pénzeket kap évenként a műtrágya *kísérletek* végzésére, s több vidéken nevelt már magának mintegy 30-40 kísérletező gazdát.

Mi is kísérleteztünk 5-6 évvel ezelőtt — akadt is 10-12 komlótermelő gazda, — de a német alaposságtól messze estünk. Hiába, «urak» vagyunk és még mindég «Pató Pálozunk». Pedig Erdélyben a hozam emelése s sok vidéken az országnak a minőség javítása okából bele kellene fognunk a komlóskertjeink rendszeres műtrágyázásába! Fő trágyaanyagok a szuperfoszfát, Thomas-salak, káli és salétromfélék.

Mintán az utolsó 5-6 évben sok bajuk volt a komlóbolhával, levéltetűvel, takácskával, hernyókkal és álcákkal, továbbá rezes- és korompenésszel és lisztharmattal. Csehországban és Bajorországban is gyorsan és nagy méretekben hozzáfogtak a permetező anyagokkal való

védekezéshez, illetve kísérleteket végeztek különböző ellenszerekkel és permetező gépekkel, s ma már sikeresen védekeznek minden irányban. — Védekezési anyagok: 1-2% dohánylug-oldat, rézgalic-oldat, arzénsavas és kénes porok, quassia-oldat, stb. De utazásunk alkalmával mindenütt egészséges kerteket láttunk.

A toboz termés *szedése* nagy gond lenne úgy Csehországban, mint Bajorország sok vidékén is, mert hiszen a gyárpar, de az intenzív mezőgazdaság is sok emberi kezet leköt, de már régen szokásba vették, hogy a zord hegyvidék, sőt a nagyvárosok csőcselékjét is csoportokba fogják össze egyes vállalkozók s vizik faluról-falura, legelőbb a korán érlelő vidékeket lepik meg.

Aminthogy a felvidéki tótok, ruthének, stb. is aratni lejárnak az Alföldre s végeznek a hegyi vidékeken fekvő kései érésű komlóskertekben. Nálunk Erdélyben némely városok mellett szokott néha kevés szedő lenni, a Bácskában több helyen késik amiatt a szedés, bár ma már a Dráván tulról is jönnek a szlavón komlószedők seregestől. Nagy törvény a szedésnél, hogy csak tobozt szednek a kosarakba, s abból is 25-35% mindig II. osztályu. Mikor lesznek a mi termelőink ilyen válogatósak?

A termés szárításban nagy ipar fejlődött az utolsó 10 évben, minden nagyságban és méretekben konstruáltak már mesterségesen (fűtött) szárítókat, de azért jellegzetesek Spaltban a 4-5 emeletnyi padlások, amelyeken a komlót szárították nádrámakon. Vannak melegített szárítóik, fűtött szárítóik, hevített levegőjű és gőzfűtött szárítóik; a legújabb modellt, a «Saazia» Bauer osztrák (saazi) komlótanárnak találmányát láttuk is, fő elve, hogy szárítás közben a komlóliszt meg ne pörkölődjék, mert bizony a saazi és nürnbergi komlókereskedőknél sok mindenféle mintát láttunk, amelynek a komlólisztje nem volt fénylő aranysárga, mert túl szárították.

Nálunk is van már vagy 100 mindenféle kaliberű mesterséges szárító, de mert persze 1911-ben a nagy árak miatt sürgős volt az eladás, sokan elsiették a szárítást és jól begyújtottak. Pedig 35-40° C. az a hőmérsék, amelyet a lupulin elbir kellő szellőztetés kíséretében. Jellemzi még a talalyi jó értékesítési viszonyokat az is, hogy e nyáron csak Bácskában 35 helyen épül új mesterséges szárító ház! Hát a Királyhágón tul? Ott másra kellett a pénz!

És ezzel nagy vonásokban végeztem volna a komlótermesztési momentumokkal, a részletekről könyvet lehetne írni (azaz irtam már vagy 4-5-öt) s most átírok az izgatottabb themára.

(Folyt. köv.)

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

4. **Szakközlemények a növényi tejről.** Igéretünkhöz híven közöljük a növényi tejjel eddig végzett kísérletekről szóló szakközleményeket. Mint irtuk volt,

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

(Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza)
P. B. Algyógy. Helyszüke miatt késik.

**A MAGYAR
JELZÁLOG HITELBANK**

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

(Jókai-u. 2. sz. I. emelet.)

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

HÁZAKRA

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyújt.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszávozandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET bizalmi férfiai adnak véleményt.

A KÉPVISELŐSÉG elfogad

TAKARÉK-BETÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

Telefonszám 27.

2001

2767 I.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ

TOKAJI LÁSZLÓ

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

Két nehézfajta, 8 éves muraközi kanca, melyek közül az egyik csikózó, szekérrel és hárommal együtt Küküllőszéplakon, Küküllöm., 200) koronáért eladó. Értekezni lehet Kovács Sándor intézővel. 2898

Méhészeknek fontos! Méhkaptárakat, mézpergetőket, viaszolvasztó üstöket, keretleceket, műlépeket és a méhészetben szükséges összes eszközöket **Kühne-Ferenc Utóda** cég Budapest. I. Atilla-utca 99 szám szállít legjobban. Kérje az 1913. évi „Méhészeti útmutató” és nagy árjegyzék ingyen való megküldését. 2895

2860

Olcson eladó szép, nagy, bekerített, üres **házhely**, Kolozsvár város legszebb részében, mindenhez közel, egészséges, jó levegőjű olyan helyen, ahol a telkek értéke eddig évente 25-50%-al emelkedett. Nagyuri családi ház, vagy bérház építésére — esetleg kettőbe osztva is — kiválóan alkalmas. Csupán biztos és jól gyümölcsöző tőke elhelyezés céljából is, a mai bizonytalan időkben, nagyon jó alkalom. Érdeklődőknek eladó címét megmondja levélileg, szóval, vagy telefonon is (158 sz.) a kiadóhivatal.

Szuperfoszfátot

és minden egyéb műtrágyaféléket ajánl a

2769

Mütrágyát

Értékesítő

Szövetkezet

Budapest, V. kerület,

Fürdő-utca 8-ik szám.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alakult 1900-ban. Alakult 1900-ban.
Budapest, VIII., Baross-utca 10. sz.

Biztosítási alap:

	Korona
Alapítványok kormány hozzájárulása	2.488.780.-
Tartalékok	2.819.595 25
Összesen:	5.208.376 25
1901 év. f. leleg	90.349.-
1902 " "	59.782 26
1903 " "	109.331 73
1904 " "	72.438 23
1905 " "	61.730 60
1906 " "	39.243 45
1907 " "	41.877 32
1908 " "	81.088 76
1909 " "	105.569 61
1910 " "	120.164 33
1911 " "	148.378 16

Biztosításokat elfogad tűz és jékr. ellen, ugyanígy az ember életére, különféle módokat szerinti. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül, vagy a képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete tiszteletként a **GONDVISELÉS Országos Központi Segélyező Társulat** után 10) koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi befizetések ellenében 1000 koronáig terjedő, leánykiházasítási (önálló itási) segélybiztosítások eszközöltek. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat keblében minden kérésben önálló helyi csoportok szervezhetők jótékony célú működésükkel. Tájékoztatót készsággel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX. Erkel-utca 20. sz. 2-08

**Legtermékenyebb és legnemesebb
ujfaju burgonya.**

Amely gazdasági akadémiák, gazdasági intézetek és kísérletezési állomások által ugy belföldön, mint külföldön kipróbált és legtermékenyebb és legnemesebb burgonyának elismert, amely rendkívüli jó tulajdonságai következtében Európa minden országába terjed, a következő:

Agnelli-féle **magyar kincs eredeti** burgonya, ára: 100 kg. 14 kor. 50 kg. 8 kor.

Agnelli-féle **Pannonia eredeti** burgonya, ára: 100 kg. 16 kor. 50 kg. 9 kor.

Agnelli-féle **Hungaria eredeti** burgonya, ára: 100 kg. 20 kor. 50 kg. 11 kor.,

mind ab csári vasuti állomás.

Kapható létesítőjénél:

Agnelli József,

2894

plebánosnál

Csári, (Nyitramegye.)

Tenyészbika árverési hirdetmény.

A kolozs-tordai m. kir. állami ménésgazdaság tisztavérű tenyészetéből származó 11 darab erdélyi magyar és 1 darab simenthali fajta fiatal tenyészbika Tordán az állami gazdaság majorjában f. évi március hó 29-én délelőtt 10 órakor

nyilvános szóbeli árverés útján, készpénzfizetés ellenében, eladásra bocsájtatik.

Az állatok pontos leírása a „Kolozs-tordai m. kir. ménésgazdaság intézősége” által (Kolozspuszta, u. p. és u. t. Kolozs) az érdeklődőknek megküldetik.

Budapesten, 1913. március hó.

M. kir. földművelésügyi Minister.

2903

Szőlőoltványokat,

amerikai és európai sima és gyökeres szőlővesszőket, a legjobb bor és csemege fajtákban szolgál: 2904

RÓTH JÁNOS

Lekencei szőlőoltvány telepe.

Ugyanaz átvész legelőnyösebb árban új szőlőtelepítéseket és szolgál nagyobb vevőinek ezen szakbavágó utmutatósokkal.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve.

Róth János, szőlőbirtokos, Lekence (Besztercemegye.)

Haszonbérbe kiadó. A mezőbergenyei határon **280 hold** (230 hold-szántó, 50 hold rét) haszonbérbe azonnal kiadó. Értekezhetni **Nagy Pál** tulajdonossal Körtekapun vagy dr. **Barabássy Albert** ügyvéddel Marosvásárhelyen. 2883

Tavaszi takarmány borsó q.-ként: 20 kor. és préselt széna q.-ként: 6 kor.-ért eladó **Báró Bánffy Kazimir** gazdaságában Kis-Sármás. 2880

Keresünk Ispánt,

több évi gyakorlattal bíró nős, kiscsaládu a szőlő és komló kezelésben különösen jártas ki azonban a gazdaság összes ágazatait is érti. Fizetése évi 480 kor., 12 hektó buza, 7 hektó szemes tengeri, 2 drb. tehéntartás éves borjuval, 2 hold tengeri föld készen bevetve, 1 véka kendervetés, 50 korona különféle megváltás címen, szabad lakás, kerthasználat és fűtés.

Román nyelv bírása föltétlen szükséges. Ajánlközások bizonyítvány másolatokkal, melyek vissza nem küldetnek: **Fried Lipót és Fried Ármin** bérleti gazdaságukhoz címzendő **Tövisre.**

2905

Lázár Gábor

uzdiszentpéteri gazdaságába azonnali belépésre fölvétetik egy több évi gyakorlattal bíró és katonai kötelezettségének eleget tett, földműves iskolát végzett nőtlen fiatal ember, aki az oláh nyelvet is bírja.

Fizetés: 400 kor. készpénz, 2 borjutartás, élelem, fűtés, világítás, takarítás és lakás.

Bizonyítvány másolatok, melyek nem adatnak vissza

Lázár Gábor címére küldendő **Uzdiszentpéter, (Kolozs megye.)**
2896

Gärtner Ágoston

Budapest,
V., Wurm-utca 3g.
Villamos zseblámpák fémszálas izzókörtékkel és legtar-
tósabb elemekkel.
Egyszerűbb kivitel kor. 2-50
Díszesebb kivitel kor. 4-50
Tükörrel és fésűvel kor. 4-
Kézilámpa 20 órai égéstartammal, erős fénnel kor. 14-
2903

Eladó

vetőmag-tengeri

anig a kb. 400 q.-nyi készlet tart **László László** pusztá-tompai gazdaságából (mezőhegyesi határ.)

Közönséges magyar fajta q.-ként 18 koronáért, zsákkal együtt.

Putyi tengeri q.-ként: 20 koronáért.
Ab Battonya vasutállomás
(Arad-csanádi vasut.)

VAURIAC

takarmányrépamag

(erdélyi viszonyaink közt leghosszasabban eltartható tak. répa fajta.)

q.-ként 110 korona
(ab **kolozsári áruraktár.**)

A szállítási díjkezdvezmény kieszközlése végett előjegyzéseket gazdáktól elfogad:

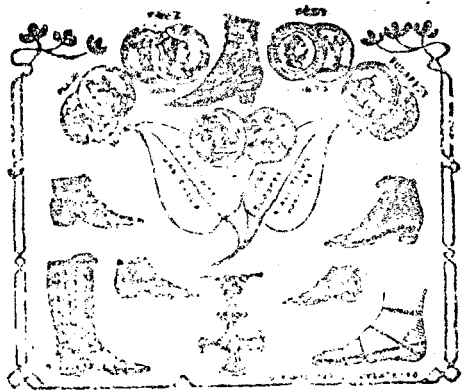
László László, Kolozsvárt, vagy:

Az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatala.

2900

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.
Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült **FÉRFI és NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.**

2019

Vidéki megrendések mérték után de legbiztosabban egy nasznált, a lábra találó cipő beküldésével a legjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

Tenyészsértés eladás.

Eladó 21 drb. fiatal tenyész-koca 110 darab 6 hetős malaccal; 6 drb. vemhes fiatal koca (malaccoznak májusban) és 4 darab kiválóan szép Wertheimstein-féle tenyészkan.

Cimét megmondja a kiadóhivatal.

2907

Orpington

fajtyukok.

A kolozsári állatkiállításán első díjjal díjazott

Orpington-törzstyukok eladók.

Erzsébet-út 13. szám.

Gépész-kovács

kerestetik

1913. április 24-ikére.

Lázár Simon

keresztesi gazdaságába

2888 **Keresztes.**

u. p.

Torda, (Tordaaranyosmegye.)

**A KOLOZSVARI
TAKARÉKPÉNZTÁR és HITELBANK Részvénytársaság**

Kolozsvár, Mátyás király-tér 23. szám.

Erdély legnagyobb saját tőkével rendelkező magyar pénztintézete.

Alaptőkéje 2.000.000 korona teljesen befizetve.

Egyéb alapjai 1.302692 korona 10 fillér.

Igazgatóság és központi irodák: Mátyás király-tér 23. sz. alatt az emeleten.

Váltóüzlete: Ugyanott.

Áruraktárai: A pályaudvar mellett Baross-tér 3. szám. 2.04

Zálogházai: Király-utca 3. szám alatt.

Betétek elhelyezése takarékpénztári könyvecskére vagy folyószámlára előnyös kamatozás mellett eszközölhető. A betéteket az intézet felmondás nélkül fizeti vissza. Leszámitol váltókat, bel- és külföldi utalványokat, járadékokat, kisorsolt értékpapírokat és egyéb értékeket.

Folyósít törlesztéses kölcsönöket 10-50 évig terjedő időre, már meglévő kölcsönöket előnyösen konvertál. Vesz és elad értékpapírokat és idegen pénzeket vagy azok vételét és eladását közvetíti. Sorsjegyek részletiv ellenében is beszerezhetőek.

Előleg nyújt értékpapírokra folyószámlán vagy meghatározott lejáratl.

Díjmentesen bevált szelvényeket és átvesz megőrzés végett értékpapírokat, betéti könyvecskéket és egyéb értékeket nyitott letétként: esetleg lezárt és lepecsételt csomagban is.

Utalványokat, hitelleveleket állít ki bármely külföldi piacra.

Árukra előleg ad, ha azok áruraktáraiiba be vannak tárolva.

Áruraktáraiiba áruk betárolását, kezelését és eladását elváltaja előnyös feltételek mellett és azokat szakszerűen kezelteti.

Államilag ólomzárolt, szavatolt magyar származású

lóheremagot jutányosan ajánlunk.

Köztudomásu, hogy minden ország éghajlatának saját termésü magja, vetőmagnak a legjobban felel meg. Ez idén legtöbbnyire idegen származású ólomzárolt lóheremagvak kerülnek piacra, ajánlatos a szükségletet nálunk minél hamarabb fedezni, mert készleteink rohamosan apadnak és későbbre alig fog maradni.

Mintázott ajánlattal azonnal szolgálunk.

Klein József és Testvére
Kolozsvár és Marosvásárhely.

2899

Telefon: 623.

Telefon: 623.

Csicsóka és Helianthus vetőgumó

eladó

a kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia gazdaságában.

Csicsóka eladási ára q.-ként . . . 7 kor.
Helianthus „ „ q.-ként . . . 50 kor.

Kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia.

2906

200 darab
lebárányozott fiatal

RACZKA ANYAJUH

ELADÓ.

Cim:
Erczmann Adolf
Katona, (Kolozsmegye.)

2909

2 éves fásoltvány

igen erős fejlődésű, valamint szép egy éves 11 bor- és 17 csemegefajban a legjobb fajtákból oltva; 200,000 drb. sima I. oszt. Riparia Portalis teljesen jégverésmentes és 120,000 drb gyökeres; Delaware sima és gyökeres, kifogástalan minőségben kapható:

SÖPJING ENDRE

szőlőoltvány-telepén,
SZÉKELYHIDON

Arjegyzzék ingyen!

(2 éves oltványaimat illetőleg megemlítem, hogy azok 1911. év tavaszán kézben oltva és rafiával kötve iskoláztattak ki és 1912. év őszén lettek felszedve, tehát nem el nem kelt és így újból földbe került, sem nem II. osztályként iskoláztott és abban 2 évig maradt minőséget ajánlok. Mintául 10-50 drbot utánvétel mellett, előleg ellenében küldök) 2908

Eladó angol telivér fedező mén,

10 éves, sárga.
Apja: Dictator,
Anyja: Wild Norah.

Tudakozódni lehet tulajdonosnál:

Br. Wesselényi István
Szilágy-Göröcsön.

2893

Róth Testvérek
medgyesi
Szőlőoltványtelepét

a t. c. közönség figyelmébe ajánljuk.

Mindenki, aki első osztályu, szép, peronosporamentes szőlőoltványokat megvenni szándékszik, sziveskedjék arjegyzzékét kérni.

2885

Eladó 2901

az ördögösi gazdaságban elsőrendű
duppai vetőzab
mm.-ként 26 koronaért és **kanadai zab**
mm.-ként 24 koronaért a vevő zsákjaiban
Aranyos-Gyéres állomáson feladva.

Levélcim: **Nagy Dénes** földbirtokos,
Torda. (Torda-Aranyosmegye)

Omega-lánckut

a világ legjobb, legbiztosabb és legolcsóbb kut-szivattyuja, rendkívül sok vizet ad. kis gyermek kezelheti, soha be nem fagy, soha nem romlik, mindenki felszerelheti és jó karban tarthatja. Árlap ingyen és hérmertve, Községi jegyzők honoráltatnak.

BÁRDOS és BRACHFELD
BUDAPEST, VI., Gyár-utca 5/6 szám.

2890

Eladó egy darab 2 éves ki-válóan szép és nagy
fekete mangalica koca, mely
másodszorra tizet malacozott.

Cim: a kiadóhivatalban.
2884